

РИНКОВІ БАР'ЄРИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

MARKET BARRIERS AND BUSINESS DEVELOPMENT PROBLEMS

У статті досліджено основні проблеми, що виникають на шляху функціонування підприємств малого та середнього бізнесу в національній економіці. Розглянуто чинники, що перешкоджають появі нових контрагентів, а отже і розвитку економічної конкуренції на ринку. Проаналізована антиконкурентна поведінка підприємств, реалізація якої має своїм результатом появу нових або посилення існуючих ринкових бар'єрів. Досліджено особливості підтримки сектору МСП розвинутими країнами та діяльність нашої держави по відношенню до МСП.

In the article researched the basic problems, arising on the way of functioning of small and medium enterprises in the national economy and the role of entrepreneurship for the economy and society. The influence of competitive relations of business entities on the development of small and medium enterprises (SMEs) analysed. The character of competitive relations defines the special aspects of development of small and medium business, which in one's turn, affecting on the level of economic competition. The limited number of market participants allowing them to align their behavior, to create or enhance the existing restrictions on market for potential competitors in form of economic barriers.

In the article considered the factors that prevent an emergence of new counterparties, and therefore, the development of economic competition on the market. Also presented a classification of market barriers that significantly affecting on the level of monopolization of economy, as well as strengthening of market power of individual entities allowing them to abuse of their position. The anticompetitive behavior of enterprises, resulted with emergence of new or strengthening of existing market barriers, has analyzed. The most common economic reasons that complicating business development and threatening with restrictions or even disappearance of competition from the market are: behavior of market participants that limiting competitive relationship, presence of market structures engaged in anticompetitive behavior (monopoly, the high level of concentration, etc.) and illegal actions of public authorities. The problem of deterioration of business activity in society and the business confidence indicator was also outlined.

The experience of developed countries, where the share of SMEs accounts a half of their GDP, highlights the necessity to activate the work in area of support and development of SMEs in the national economy, because such countries by theirs own example are proving that support and development of SMEs provides an economical growth, due to formation of middle class of capable, creative and initiative people are realizing their potential and improving a social welfare. In the article researched the aspects of SMEs sector support by developed countries and the activities of the state towards SMEs. The activity of existing funds supporting the business on the national level is not effective, that's why was noted a requirement of state regulation of small and medium enterprises sector in order to provide the development and strengthen of its position in the economy.

Анна Дуцька
аспірант
кафедри
економічної
теорії
та конкурентної
політики
Київського
національного
торговельно-
економічного
університету

Anna Dutska
postgraduate,
Kyiv National
University of
Trade and
Economics

МАКРОЕКОНОМІКА

Ключові слова: конкурентні відносини, мале та середнє підприємництво (МСП), економічна конкуренція, ринкові бар'єри, антиконкурентна поведінка, учасники ринку.

Keywords: competitive relationship, small and medium enterprises (SMEs), economic competition, market barriers, anticompetitive behavior, market's participants.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Відомо, що розвиток конкуренції посилює динамічність конкурентних відносин суб'єктів господарювання за допомогою розвитку малого та середнього бізнесу, підвищує конкурентоспроможність національних підприємств шляхом більш ефективного використання наявних ресурсів, зміцнення їх ринкових позицій, покращує якість реалізованих товарів/послуг, забезпечує інноваційне спрямування розвитку економіки, економічне зростання, надходження інвестицій та покращення добробуту всього суспільства. Характер конкурентних відносин на ринку чинить безпосередній вплив (як позитивний, так і негативний) на розвиток малого та середнього підприємництва (МСП). Адже економічна поведінка суб'єктів господарювання, заснована на порядності та чесних звичаях ділового обороту, дотриманні норм конкурентного законодавства, нівелює можливість створення ними штучних бар'єрів на шляху появи нових учасників ринку, а отже сприяє розвитку МСП. Як слушно зауважив О. Костусєв, відсутність перешкод для вступу в галузь та для виходу з неї є однією з ключових умов нормального функціонування конкурентного механізму [1, с. 29]. В той час як наявність узгодженої поведінки учасників ринку, укладення негласних таємних угод, змов щодо основних умов їхньої діяльності на ринку перешкоджає вільному доступу та виходу з ринку, ускладнює умови функціонування їх конкурентів. Посилення конкуренції внаслідок зростання кількості учасників на ринку знижує можливість їхньої

узгодженої поведінки. Державна підтримка та сприяння розвитку малого та середнього підприємництва являється одним із факторів розвитку конкурентних відносин суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання лібералізації ринкових бар'єрів та розвитку малого та середнього бізнесу наразі є вкрай актуальним, його вивчають такі провідні науковці як: О. Костусєв [1], Г. Филюк [2], Ю. Росецька [3], А. Шастітко [4], В. Усик [8], Ю. Скринник [8], М. Стоянова [16], Т. Журавльова [16], О. Добровольський [16] та інші. Не дивлячись на значну увагу науковців в обраному напрямі дослідження, в силу того, що конкурентне середовище змінюється доволі динамічно, виникає необхідність в періодичному аналізі основних проблем, що перешкоджають розвитку підприємництва.

Метою статті є дослідження основних перепон на шляху активізації розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва та вивчення міжнародного досвіду щодо підтримки МСП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Позитивною є тенденція до збільшення кількості господарюючих в певній галузі суб'єктів, що свідчить про її розвиток, потенційну можливість отримання економічних прибутків учасниками конкурентних відносин, достатніх для ведення рентабельного бізнесу, технологічного розвитку галузі, посилення економічної конкуренції тощо. Наявні ринкові бар'єри значною мірою перешкоджають цьому (рис. 1).

Як влучно зауважив А. Шастітко, будь-який ринок товарів, котрий є сферою застосування антимонопольного законодавства, можна розгля-

дати з позицій угод (контрактів) між його учасниками, причому більшість із цих контрактів не викликають занепокоєння у законодавця та регулятора, інші можуть бути дозволені регулятором після процедури оцінки їх допустимості, треті ж виявляються забороненими через обмеження конкуренції та пов'язаних з втратами добробуту, перш за все – на стороні контрагентів (діючих чи потенційних) [4, с. 134].

У процесі конкурентної боротьби суб'єктів господарювання звичною практикою є укладення негласних (таємних) угод, які використовуються для досягнення панівного становища компаній, що узгоджують свою поведінку, на конкурентному ринку. Відтак надзвичайно високою є ймовірність того, що учасники, котрі зуміли досягти переваг різного роду прагнутимуть зафіксувати це в просторі та часі, винагороджуючи себе за перемогу, в тому числі й за рахунок створення штучних бар'єрів, що на певний проміжок часу унеможливають появу конкурентів. Поділяємо погляди Г. Филук стосовно того, що саме внаслідок істотних ринкових бар'єрів (як вхідних, так і вихідних) в межах національної економіки не виправдано високим залишається рівень монополізації, а їх наявність сприяє домінуванню на галузевому ринку одного або групи контрагентів, провокує їх маніпулювати цінами та обсягами випуску продукції, дозволяє їм запровадити власні «правила гри» для інших учасників, забезпечує отримання ними протягом тривалого періоду часу норми прибутку вищої у порівнянні з аналогічними контрагентами на ринку, що у результаті знижує суспільний добробут [2, с. 21-22].

Серед найбільш поширених економічних причин, що ускладнюють розвиток МСП, а отже загрожують обмеженням або навіть зникненням конкуренції з ринкового простору є: обмежуюча конкурентні відносини поведінка суб'єктів ринку; наявність ринкових структур, які здійснюють антиконкурентні дії (монополії, ви-

сокий рівень концентрації тощо), протиправні дії органів державної влади (табл.1).

В умовах кризових явищ в економіці, на нашу думку, уряду доцільно зосередитись на такій важливій складовій як підтримка та розвиток малого та середнього підприємництва (МСП). Адже МСП обслуговують діяльність значних за обсягами бізнес-утворень, беруть участь у забезпеченні населення робочими місцями, внаслідок більшої мобільності легше адаптуються до змін у ринковій кон'юнктурі, тримають в тонусі великі корпорації, зберігаючи їх від стагнації, змушуючи розвиватись та рухатись вперед перед загрозою втратити свої позиції внаслідок конкурентної боротьби. Функціонування виключно значних за обсягами суб'єктів господарювання загрожує надмірно високому рівню монополізації економіки, в той час як одночасне співіснування в одному просторі з ними малих та середніх підприємств позитивно впливає на розвиток економічної конкуренції. Зважаючи на наявний рівень безробіття в національній економіці, питання розвитку МСП є більш ніж актуальним і з соціальних позицій в тому числі.

Про необхідність сприяння розвитку малого та середнього бізнесу зазначено і в Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014-2024 роки. Незаперечним залишається той факт, що активізація розвитку підприємницького сектору, зростання його масштабів та ефективності функціонування – «важливий чинник позитивних структурних змін і модернізації національного господарства, становлення нових ресурсів економічного пожвавлення, підвищення якості життя населення, інституційної перебудови суспільства на основі поширення економічної свободи і становлення «середнього класу» як основи соціальної стабільності» [7, с. 102-103].

На разі, на жаль, на практиці відсутній вектор руху держави у напрямку допомоги потенційним бізнесменам у започаткуванні бізнесу.

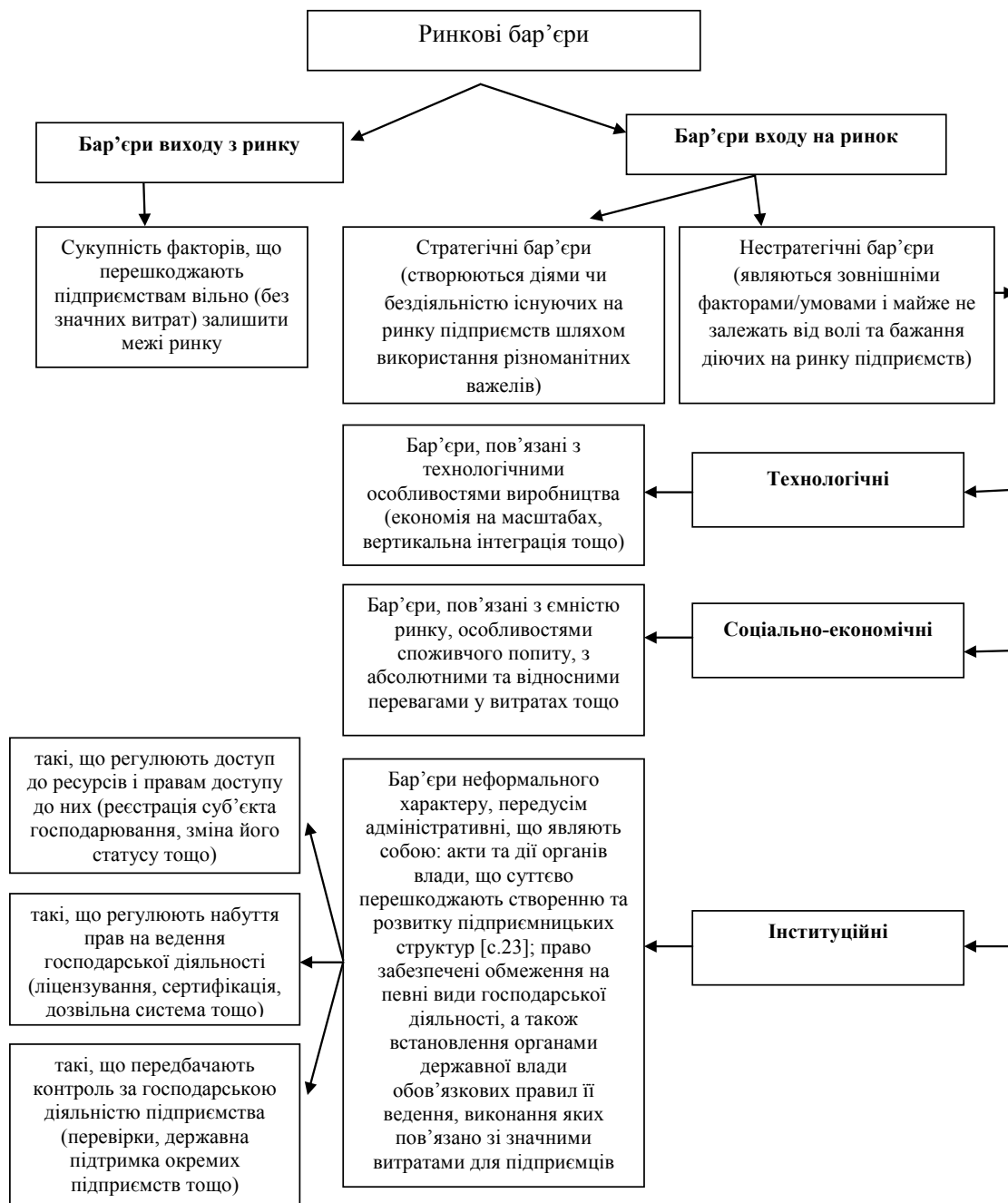

Рис. 1. Класифікація ринкових бар'єрів.

Джерело: [2, с.22-23; 3].

В той час як результативність функціонування малого і середнього бізнесу великою мірою обумовлюється політикою державного регулювання сектору малого та середнього бізнесу (СМСБ) [8, с. 8]. Так, за даними аналітиків Stronger Together, в Україні існує два фонди, покликані підтримувати МСП: Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу (на практиці не функціонує) та Український фонд підтримки підприємництва (видав всього 40 мікрокредитів на суму 9,8

млн грн в 2013 році, за 2014 досі не надав звіту, а у портфелі «історій успіху» фонду за весь період діяльності – тільки 7 кейсів, незважаючи на те, що він має представництва у всіх регіонах) [9].

Більше того, за даними останніх опитувань підприємств основних галузей економіки, проведених Державним комітетом статистики України, рівень ділової активності в суспільстві незадовільний: реальний сектор (за винятком агропро-

**Антиконкурентна поведінка, що створює нові
або посилює існуючі ринкові бар'єри**

	Зміст протиправної поведінки	Відповідальність за вчинення протиправної поведінки
Дії суб'єктів господарювання	Антиконкурентні узгоджені дії	Накладення штрафу у розмірі до 10% доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф. У разі наявності незаконно одержаного прибутку, який перевищує 10% зазначеного доходу (виручки), штраф накладається у розмірі, що не перевищує потрібного розміру незаконно одержаного прибутку.
	Зловживання монопольним (домінуючим) становищем	
	Невиконання рішення, попереднього рішення органів Антимонопольного комітету України або їх виконання не в повному обсязі	
	Вчинення узгоджених дій, які можуть бути дозволені без отримання дозволу від органів Антимонопольного комітету України (далі –АМКУ)	Накладення штрафу у розмірі до 5% доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
	Обмежувальна та дискримінаційна діяльність, в тому числі неправомірне використання ринкового становища, дискримінація конкурентів	
	Порушення положень погоджених з органами Антимонопольного комітету України установчих документів суб'єкта господарювання, створеного в результаті концентрації, якщо це призводить до обмеження конкуренції; концентрація без отримання відповідного дозволу органів Антимонопольного комітету України, у разі якщо наявність такого дозволу необхідна	
	Неподання, подання неповної або недостовірної інформації органам АМКУ	
	Створення перешкод працівникам АМКУ у проведенні перевірок, огляду, вилученні чи накладенні арешту на майно, документи, предмети чи інші носії інформації	Накладення штрафу у розмірі до 1% доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
Схиляння інших суб'єктів господарювання до вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції чи сприяння вчиненню таких порушень		
Невиконання учасниками узгоджених дій, концентрації вимог і зобов'язань, якими було обумовлене рішення про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію.		
Дії суб'єктів господарювання	Недобросовісна конкуренція (неправомірне використання позначень, товару, копіювання зовнішнього вигляду виробу іншого виробника; порівняльна реклама; дискредитація суб'єкта господарювання; схилення до бойкоту; Схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника) Підкуп працівника, посадової особи постачальника; Підкуп працівника, посадової особи покупця (замовника); досягнення неправомірних переваг у конкуренції; поширення інформації, що вводить в оману; неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; схилення до розголошення комерційної таємниці)	Накладення штрафу у розмірі до 5% доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єкта господарювання за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф. Якщо доходу (виручки) немає або відповідач на вимогу органів АМКУ, голови його територіального відділення не надав відомостей про розмір доходу (виручки), штраф, передбачений частиною першою цієї статті, накладається у розмірі до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю	Делегування повноважень органів влади чи органів місцевого самоврядування у заборонених законом випадках	Посадові особи органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю несуть адміністративну відповідальність згідно з законом.
	<p style="text-align: center;">Антиконкурентні дії:</p> <ul style="list-style-type: none"> - заборона або перешкоджання створенню нових підприємств чи здійснення підприємництва в інших організаційних формах у будь-якій сфері діяльності, а також встановлення обмежень на здійснення окремих видів діяльності, на виробництво, придбання чи реалізацію певних видів товарів - пряме або опосередковане примушення суб'єктів господарювання до вступу в асоціації, концерни, міжгалузеві, регіональні чи інші форми об'єднань або здійснення узгоджених дій концентрації суб'єктів господарювання в інших формах; - пряме або опосередковане примушення суб'єктів господарювання до пріоритетного укладення договорів, першочергової поставки товарів певному колу споживачів чи першочергового їх придбання у певних продавців; - будь-яка дія, спрямована на централізований розподіл товарів, а також розподіл ринків між суб'єктами господарювання за територіальним принципом, асортиментом товарів, обсягом їх реалізації чи закупівель або за колом споживачів чи продавців; - встановлення заборони на реалізацію певних товарів з одного регіону країни в іншому або надання дозволу на реалізацію товарів з одного регіону в іншому в певному обсязі чи за виконання певних умов; - надання окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання пільг чи інших переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції; - дія, внаслідок якої окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання створюються несприятливі чи дискримінаційні умови діяльності порівняно з конкурентами; - дія, якою встановлюються не передбачені законами України заборони та обмеження самостійності підприємств, у тому числі щодо придбання чи реалізації товарів, ціноутворення, формування програм діяльності та розвитку, розпорядження прибутком. 	

Джерело: [5], [6].

мислового комплексу) у другому кварталі 2015 року очікує на значне погіршення в усіх напрямках своєї діяльності – і щодо замовлень на власну продукцію або послуги, і

щодо їх реалізації, і щодо бізнес-ситуації загалом [10]. Показовим є й індикатор ділової впевненості серед керівників підприємств будівництва та транспорту – мінус 47% та

мінус 33% відповідно [10]. Невтішною для України є й оприлюднення інформації у звіті Австрійського контрольного банку. Так, станом на четвертий квартал 2014 року в Україні спостерігаються найгірші показники індексу ділового клімату серед 21 держави Центральної і Східної Європи [11].

Для прикладу, показовим є досвід Польщі, котра сфокусувалася на розвитку малого та середнього підприємництва: уряд доклав максимум зусиль аби залучити кредитні ресурси з метою допомогти бізнесменам створити нові підприємства та значно спростити умови ведення бізнесу, як результат - в перші декілька років реформ було відкрито 600 тис. підприємств, котрі створили приблизно 1,5 млн. робочих місць [12]. На разі частка малого та середнього бізнесу в ВВП Польщі складає 47%, що у грошовому вимірі становить приблизно \$ 206 млрд, а економіка продовжує зростання [12].

Забезпечують державну підтримку бажаючим почати свій бізнес і у Великій Британії, де за зверненням починаючих власну справу, місцева влада компенсує витрати, пов'язані з початком роботи офісу (витрати за декілька місяців оренди, офісні меблі, мінімум необхідного обладнання тощо) [12].

Державна допомога МСП у Німеччині має комплексний характер і складається з: структурно-політичних заходів, податкових пільг, фінансової підтримки, допомоги в інноваційній сфері, допомоги у навчанні підприємців та менеджерів, наданні консультаційних послуг [13].

В Європейському Союзі сприяють МСП шляхом надання кредитних гарантій, компенсації витрат на виплату відсотків по позиках, інвестицій в акціонерний капітал, проте саме допомога нефінансового характеру вважається пріоритетною, зокрема: консультаційні послуги, спрощення доступу до економічної інформації, тренінги та освітні програми, створення інфраструктури (бізнес-інкубаторів та бізнес-парків) [9].

Уряд Брюсселя сфокусувався не на створенні «теплих» умов для МСП, а на реалізації вірної макроекономічної політики, що допомагає створити умови, за яких бізнес зможе пройти становлення та розвиток без участі держави, а саме: боротьба з інфляцією, полегшення податкового тягаря, введення більш лояльних правил організації бухгалтерського обліку на підприємстві, спрощення бюрократичних процедур тощо [9].

Проте необхідно зауважити, що певні кроки для зміцнення позицій малого та середнього бізнесу в Україні все ж таки проводяться. Зокрема А. Абромавичус, розуміючи необхідність та важливість сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, наголосив, що зараз активізується робота над стратегією розвитку МСП. Зокрема урядом спільно з ЄС планується відкрити по всій країні 15 офісів для підтримки МСП із запуском роз'яснювальної програми щодо перших кроків початку ведення бізнесу та можливості отримання подальшої підтримки стосовно розвитку бізнесу [14]. На шляху спрощення ведення бізнесу позитивним є прийняття керівництвом України Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності, котрий передбачає реалізацію понад 100 ініціатив для подальшого спрощення ведення бізнесу в Україні з зазначеними строками виконання та моніторинг його виконання [15]. Загалом, підтримка розвиненими країнами сегменту МСП полягає у спрощенні системи регулювання МСП, перегляді норм, що застосовуються до нього як у виробничій, так і у сфері торгівлі, створення державного органу, що реалізує політику і відповідальний за розвиток сектора МСП, підзвітного першій особі країни (як Адміністрація малого бізнесу в США або агентство SMRJ в Японії) [16, с. 399]. Таким чином, погоджуємося з думкою науковців щодо необхідності запровадження в Україні державного органу, що буде координувати розвиток сектора МСП та підтримувати його (наприклад, Агентство МСП), та буде підзвітним Президенту [16, с. 399].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, розвиток конкурентних відносин щільно корелює з розвитком МСП, оскільки може або перешкоджати, або сприяти появі нових конкурентів. Розвиток МСП, в свою чергу, позитивно позначається на якості конкурентних відносин суб'єктів господарювання, зокрема зростання кількості учасників ринку ускладнює укладення неправомірних угод та змов між ними.

Відтак державі слід сприяти та підтримувати МСП, позитивні аспекти чого і демонструє міжнародний досвід. Державна політика підтримки та розвитку МСП в Україні повинна мати комплексний характер та являти собою систему взаємоузгоджених заходів.

Подальші дослідження в обраному напрямі можуть полягати у вивченні можливостей адаптації основних позицій позитивного міжнародного досвіду до наявних умов національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костусев А. А. Конкурентная политика в Украине / А. А. Костусев. — К.: КНЭУ, 2004. — 309 с.
2. Филюк Г.М. Административні бар'єри входу на ринок в Україні та їх вплив на розвиток підприємництва / Г.М. Филюк // Економіка України.-2013.-№ 6 (619).- с. 20 – 30.
3. Росецька Ю. Б. Подолання адміністративних інституційних бар'єрів як фактор становлення конкурентного середовища в трансформаційній економіці України / Ю.Б. Росецька // Економіка: проблеми теорії та практики, 2007 [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1935/1/Подолання%20адміністративних%20інституційних%20бар'єрів%20як%20фактор%20становлення.pdf>.
4. Шаститко А. Новый взгляд на антимонопольный контроль горизонтальных соглашений / А. Шаститко

// Экономическая политика.- 2015.- №3.- с.134-154.

5. Закон України «Про захист економічної конкуренції»: редакція від 11.08.2013 № 2210-14 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

6. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції»: редакція від 13.01.2009 № 236/96-вр [Електронний ресурс] . — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.

7. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання: аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, К. А. Кононенко, В. М. Яблонський [та ін.]; за заг. ред. Я. А. Жаліла. — К.: НІСД, 2014. — 132 с.

8. Усик В.І., Скринник Ю.С. Бенчмаркінг державного регулювання сектору малого та середнього бізнесу: проблеми та перспективи/ В.І.Усик, Ю.С.Скринник // Науковий електронний журнал «Молодіжний економічний дайджест».- 2014.- №2 (2).- с.8-15.

9. Баклан А. АНАЛІТИКА: як підтримують малий та середній бізнес в Україні і ЄС. Національна платформа малого та середнього бізнесу. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://msb.enarod.org/аналітика-як-підтримують-малий-та-сер/>

10. Сайт журналу Forbes Україна. Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/opinions/1395503-zaramorochennya-vid-neuspihiv-yak-psevdoreformi-galmuyut-dilovu-aktivnist>.

11. Индекс ділової активності в Україні та РФ впав до найнижчих показників у Європі. Економічна правда. 2014.- Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2014/11/6/503787/>

12. Сайт журналу «Кореспондент».- 2013.- № 22. Электронный ресурс.- Режим доступа: <http://korrespondent.net/business/companies/1568040-korrespondent-vyzhit-lyuboj-cenoj-chto-prepyatstvuet-razvitiyu-malogo-biznesa-v-ukraine>.

13. Сливка Ю. Державна підтримка малого та середнього бізнесу. Досвід Німеччини. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukstud/5/19.pdf>.

14. Абромавичус А. Майбутнє України за розвитком малого та середнього бізнесу. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.- Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248253994.

15. План заходів щодо дерегуляції господарської діяльності. Затверджено Розпорядженням Кабінету міністрів України № 357-р від 18.03.2015. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/357-2015-p/page>.

16. Стоянова М.М., Журавльова Т.О., Добровольський О.І. Адаптація закордонного досвіду стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва. Економічні інновації. 2014. Випуск №57, с.394-399.

REFERENCES

1. Kostusev A.A. Konkurentnaia politika v Ukraine [Competition policy in Ukraine]. KYIV: DVNZ «KNEU», 2004. 309 p.

2. Fylyuk H. M. Administrative barriers of market entry in Ukraine and their influence on the development of entrepreneurship. *Ekonomika Ukrainy*. 2013; 6(619): 20-30.

3. Rosetska Yu. B. Overcoming institutional administrative barriers as a factor of formation of competitive environment in the transition economy of Ukraine. *Ekonomika: problemy teorii i praktyku*. 2007; Available at: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1935/1/Подолання%20адміністративних%20інституційних%20бар'єрів%20як%20фактор%20становлення.pdf> (Accessed 28.10.2015).

4. Shastitko A.A. A new look at antitrust control of horizontal agreements. *Ekonomicheskaiia politika*. 2015; 3: 134-154.

5. Zakon Ukrainy «Pro zahyst ekonomichnoi konkurentsii» [On protection of economic competition]:

redaktsiia vid 11.08.2013. № 2210-14. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 28.10.2015).

6. Zakon Ukrainy «Pro zahyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii» [On protection against unfair competition]: redaktsiia vid 13.01.2009. № 236/96-vr. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 28.10.2015).

7. Zhalilo Ya.A., Kononenko K.A., Yablonskyi V.M. Systemna kryza v Ukraini: peredumovy, ryzyky, shliahy podolannia [The systemic crisis in Ukraine: preconditions, risks, ways to overcome]. KYIV: «NISD», 2014. 132 p.

8. Usyk V.I., Skrynnyk Yu.S. Benchmarking of state regulation of the sector of small and medium business: problems and prospects. *Naukovyi elektronnyi zhurnal «Molodizhnyi zhurnal daidzhest»*. 2014; 2(2): 8-15.

9. Baklan A. ANALYTICS: support small and medium business in Ukraine and the EU (2015), available at: <http://msb.enarod.org/аналітика-як-підтримують-малий-та-сер/> (Accessed 28.10.2015).

10. Sait zhurnalu Forbes Ukraina (2015), available at: <http://forbes.ua/ua/opinions/1395503-zapamorochennya-vid-neuspiviv-yak-psevdoreformigalmuyut-dilovu-aktivnist> (Accessed 28.10.2015).

11. The index of business activity in Ukraine and Russia fell to the lowest levels in Europe. *Ekonomichna pravda*. 2014. Available at: <http://www.epravda.com.ua/news/2014/11/6/503787/> (Accessed 28.10.2015).

12. Sait zhurnalu «Korespondent» (2013), available at: <http://korespondent.net/business/companies/1568040-korespondent-vyzhit-lyuboj-cenoi-cto-prepyatstvuet-razvitiyu-malogo-biznesa-v-ukraine> (Accessed 28.10.2015).

13. Slyvka Yu. State support for small and medium businesses. The Experience Of Germany. Available at: [ЖУРНАЛ
РІВНОК
ВІСНИК
України](http://lib.</p>
</div>
<div data-bbox=)

chdu.edu.ua/pdf/naukstud/5/19.pdf (Accessed 28.10.2015).

14. Abromavichus A. The future of Ukraine for development of small and medium business. Uriadovyi portal. Yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy. 2015; Available at: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248253994 (Accessed 28.10.2015).

15. Plan zahodiv shchodo derehuliatcii hospodarskoi diialnosti [The plan of measures on deregulation of economic activity]. Zatverdzheno Rozporiadzhenniam Kabinetu ministriv Ukrainy № 357-r vid 18.03.2015. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/357-2015-p/page> (Accessed 28.10.2015).

16. Stoianova M.M., Zhuravlova T.O., Dobrovolskyi O.I. Adaptation of foreign experience to stimulate the development of small and medium enterprises. Ekonomichni innovatsii. 2014; 57: 394-399.

P1111